

Jan Loggen: passie voor natuur en motor achter Nardinclant

Hanneke Cusell

Als ik op een natte middag begin januari gehuld in regenbroek, -jas en -hoed als een enigszins verzopen kat bij Oud Bussem arriveer, loopt Jan Loggen al naar buiten me tegemoet. Een hoofd vol krullen, fit en energiek ogend, een korte broek en stevige schoenen. Hij heeft die dag al een Wintereik geplant. De regen deert hem kennelijk niet.

Al gauw leer ik dat dit prachtige witte landhuis een rijke geschiedenis kent met in de loop der tijd verschillende bestemmingen. Zo woonden er ooit rijke families, zoals de families Hinlopen en Bredius. Na de Tweede Wereldoorlog heeft het een tijd dienstgedaan als weeshuis voor kinderen en als hemofiliekliniek. Dertig jaar geleden is het Amerikaans databedrijf SAS er gekomen. Jan werkt er ook al bijna dertig jaar. Hij beheert het 5,5 hectare grote terrein. Rond 1900 was het overigens 300 hectare groot.

Jan: 'Het bomenbestand hier is bijzonder vanwege een aantal heel oude, maar nog heel gezonde bomen en omdat er veel holtes in de bomen zijn. Er zijn bijvoorbeeld twee Linden uit 1770, twee rode beuken uit 1800 en de linden langs de oprijlaan zijn ruim 200 jaar oud.'

Jan maait het gras, verzorgt de fruitbomen en kweekt nieuwe bomen op van oude bomen die er staan. Dat laatste betekent behoud van origineel autochtoon materiaal met goede genen. Hij heeft nu bijvoorbeeld zes Lindes uitgeplant en een aantal rode beuken opgekweekt. Inmiddels ligt er hier en daar een stuk dood hout, maar hij moet ook rekening houden met de veiligheid, controlebaarheid en esthetiek.

Natuurtechnisch bosbeheer

Na de middelbare school kwam Jan via via in 1981 bij de stichting Vrijwillig Goois Natuurbeheer (VGN) terecht, waar hij tot 1988 als vrijwilliger werkte. Daarna ging hij naar de Bosbouw- en Cultuurtechnische School in Velp en kwam na diverse baantjes in het groen in 1994 bij SAS terecht.

Bij de VGN heeft hij met name van Dick Visser het natuurtechnisch beheer geleerd. Toendertijd was dat geen gangbare beheermethode. Bij het natuurtechnisch bosbeheer gaat het om vergroting van de structuurvariatie, zowel verticaal (boomlaag, struiklaag, kruidlaag, strooisellaag en schimmellaag) als horizontaal (een bospatroon met een kern, mantel en zoom). Gebruikte natuurtechnieken zijn onder meer: omtrekken, ringen en exotenbeheer. Het Spanderswoud is een voorbeeld waar de gemeente Hilversum begin jaren tachtig besloot te kiezen voor natuurtechnisch bosbeheer: in 1984 nam de gemeente unaniem een beheerplan aan, dat gericht was op natuurbehoud en meer variatie. Dat betekende een ommekeer, want tot de jaren zeventig werd het blad in het bos en onder de bomen nog weggehaald door de Plantsoendienst, die daarom in eerste instantie ook tegen dit plan in het verweer kwam. Het plan is in grote lijnen uitgevoerd. Zo werd er een kernzone gecreëerd waarin veel wandelpaden afgesloten werden.

Nardinclant

In 1987 heeft Jan samen met onder andere Erik Lam van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJN) de vrijwilligersorganisatie Nardinclant Landschapsbeheer opgericht. Het doel is om middels kleinschalig ecologisch beheer de variatie en biodiversiteit van natuurgebieden te vergroten. Nardinclant werkt onder meer voor Staatsbosbeheer (SBB), Natuurmonumenten (NM) en het Goois Natuurreservaat (GNR) in en rond het Gooi. Deze streek werd in de

Middeleeuwen 'Nardinclant' genoemd. Nardinclant telt ongeveer 60 vrijwilligers en organiseert 10-12 werkdagen per jaar, van augustus tot maart. Het is een van de actiefste vrijwilligersgroepen die bij het Landschap Noord-Holland aangesloten zijn. Nardinclant kenmerkt zich door een grote diversiteit aan werkzaamheden: wilgen knotten, bosrandbeheer, onderhoud van een oeverwaluwand, plaggen, maaien van bloemrijke landjes en riet, natuurtechnisch bosbeheer en het beheer van poelen.

Een van de nevenactiviteiten is het houden van een jaarlijkse workshop. De eerste was in 2018. Nardinclant doet dit omdat het belangrijk is om de vrijwilligers van Nardinclant en ook de vrijwilligers en boswachters van GNR, NM en SBB kennis te laten maken met de ecologie van bossen, en met het verband tussen biotoop en het gedrag en voorkomen van organismen. De workshop in 2022 ging over dood hout. Jan: 'Dood hout is heel belangrijk: 35 tot 40% van de fauna en flora is afhankelijk van dood hout.' De workshop van 2024 zal gaan over natuurbeheer van bos. Aanleiding hiervoor is de nota Bossenstrategie van de overheid.

Oog voor detail

Nardinclant richt zich op kleinschalig, arbeidsintensief beheer. Er wordt bijvoorbeeld met een bermmaaier gemaaid in plaats van met zware machines. Een ander voorbeeld is het omtrekken van bomen met een lier. Zo wordt een flinke storm nagebootst. De wortelkruit en liggende verterende stammen vormen de habitat voor

Jan Loggen hakt een lariks om in het Spanderswoud | Marcel Ham

Bosuil in Linde op Oud-Bussem | Jan Loggen

Vos in het rietland, Naardermeent | Jan Loggen

Jan Loggen trekt met lier een lariks om in het Spanderswoud | Marcel Ham

speciale mossen, varens en insecten.

Of het terugzetten van exoten zoals de Amerikaanse eik en vogelkers (Bospest), dat wil zeggen: ze worden afgezaagd op één meter (of andere) hoogte. Later worden de uitlopers eraf geslagen met een gertel (soort kapmes) of een hiep, een oud gereedschap dat in de grienden werd gebruikt. Jan vertelt dat hij nog een hiep van zijn overgrootvader heeft.

De Naardermeent is een voorbeeld waar Nardinclant het ecologisch maaibeheer sinds 2015 voor Staatsbosbeheer uitvoert. Staatsbosbeheer wilde een meer bloemrijke vegetatie. De eerste keer kon Jan niet over de brandnetels en het riet heen kijken. Maar door te maaien en het gemaaide riet op hopen te leggen is het gebied verschaald. Nu groeit er massaal echte koekoeksbloem en smeerwortel en sinds twee jaar ook de rietorchis. Vorig jaar zat er een vos in de riethopen.

Oog voor detail is ook belangrijk. Zo moest bij een poel in het Spanderswoud geselecteerd worden welke bomen niet omgetrokken zouden worden. Een vuilboom die in mei bloeit en waar veel bijen op af komen, een mooie ratelpopulier en een fraaie zomereik bleven staan. Oog voor detail vergroot zo de diversiteit rond de poel.

Passie en genieten

Jan was vroeger graag buiten en vaak in de Eempolders om roofvogels te observeren. Hij voelt zich echter niet speciaal een vogelaar, maar meer een allround natuurliefhebber. Wel heeft hij bijvoorbeeld in coronatijd een paartje Zwarte Spechten intensief gevolgd. Dagelijks zat hij met een goede verrekijker een tijdlang onder een zwart camouflagenet op ongeveer 100 meter afstand van de nestboom.

Jan is lid van de Vogelwerkgroep en schrijft van tijd tot tijd voor De Korhaan. Toen er in 2004 voor het eerst wilgen werden geknot bij het Eemmeer, heeft hij, omdat de Vogelwerkgroep daar ook belang bij had, een oproep bij de vereniging geplaatst. Het resultaat was zo'n tien vrijwilligers, waarvan een aantal nog steeds vaste vrijwilliger bij Nardinclant is.

Het is duidelijk dat de natuur en het ecologisch natuurbeheer Jans passie zijn. Wat levert dat hem op? Jan: 'Ik kan super genieten van werk dat ik gedaan heb en van de Zwarte Specht die ik heb geobserveerd. Het is helemaal leuk als je de verandering ziet, nadat je bijvoorbeeld een open plek in het bos hebt gemaakt of een boom hebt omgetrokken.'

Daarnaast is Jan de coördinator van Nardinclant. Hij organiseert de werkdagen en overlegt daarvoor met de beheerders en eigenaren, regelt het gereedschap, bezoekt de locatie van tevoren om te kijken wat er wel of niet moet blijven. Op de dag zelf geeft hij instructie. Hij vindt het leuk om met mensen te werken. De groep loopt goed en het is gezellig. Jan organiseert daarnaast ook de workshops. Kortom, zijn werk voor Nardinclant is bijna een baan naast zijn eigen baan.

Na afloop van het interview lopen we weer naar buiten. Het regent nog steeds, maar Jan laat me eerst nog een van de drie eikenboomboeketten zien. Dat zijn drie bomen die in één plantgat geplant zijn en met elkaar vergroeid zijn. Ze stammen uit 1780 – 1800. In elke stam zitten wel een aantal gaten en bij elkaar vormt het een heel eigen ecosysteem. Tot slot mag ik nog een nieuwe ontwikkeling bewonderen: een bank met twee zitplekken tegenover elkaar en een tafeltje in het midden die hij uit een stuk stam heeft gemaakt. Vol nieuwe indrukken fiets ik weer naar huis.

Jan Loggen aan het maaien met de bermmaaier | Willem Wisselink

